

PAPER DETAILS

TITLE: Sünnetin Tespiti ve Dindeki Yeri" Paneli, Fırat Kültür Merkezi (FKM)

AUTHORS: Arafat AYDIN

PAGES: 195-200

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/604311>

“Sünnetin Tespiti ve Dindeki Yeri” Paneli, Fırat Kültür Merkezi (FKM), 25 Ekim 2008, Çemberlitaş/İSTANBUL

Aylık neşredilen Yeni Ümit Dergisi'nin “O’nu Anlamaya Doğru” üst başlığıyla tertip ettiği “**Sünnetin Tespiti ve Dindeki Yeri**” konulu panel 25 Ekim 2008 tarihinde Fırat Kültür Merkezinde (FKM) gerçekleştirildi. Tertip heyeti adına Yeni Ümit Dergisi genel koordinatörü Dr. Ergün Çapan’ın açılış konuşmasıyla başlayan panele Prof. Dr. Suat Yıldırım oturum başkanlığı yaptı. Sırasıyla Prof. Dr. Raşit Küçük, Prof. Dr. Abdullah Aydın, Prof. Dr. İbrahim Canan ve Prof. Dr. Zekeriya Güler’in yirmi beşer dakikalık sunumlarından oluşan toplantıya yoğun bir katılımın olduğu gözlemlendi.

“**Sünnetin Teşrîdeki Müstakillîği**” başlığını taşıyan tebliğiyle öncelikle Hz. Peygamber’in konumuna dair önemli açıklamalarda bulunan Prof. Dr. Raşit Küçük, Kur’ân-ı Kerîm’in Hz. Peygamber’i en mükemmel şekilde bizlere tanıtıyor olmasına rağmen tarih boyunca Hz. Peygamber’i aşırı şekilde yüceltenlerin veya kısıtlayanların çıkabildiğini söyledi. Hz. Peygamber’e tazim eksenli yaklaşanların bunu aşırı şekilde yapmak suretiyle Kur’ân’a dayalı bir yaklaşım tarzı içerisinde olmadıklarını, geçmiş ümmetlerin yaklaşımına meraklı olanların böyle bir anlayış içerisinde olduklarına dikkat çeken Prof. Küçük, kısıtlayıcı bir yaklaşım içerisinde olanların ise ya zaman itibarıyla sınırlandırarak Hz. Peygamber’i tarihi bir gerçeklik olarak algıladıklarını ya da vasıf itibarıyla sınırlandırarak Hz. Peygamber’in beşer yönünü aşırı şekilde vurguladıklarını ifade etti. Kur’ân-ı Kerîm’in, sîretin de sünnetin de temel kaynağı olma vasfına dikkat çeken konuşmacı, ‘Kur’ân bize yeter.’ diyenlerin Kur’ân’ın muhtevasını kavrayamadıklarını vurgulayarak Kur’ân’ın Hz. Peygamber’i konumlandığı yerin hepimizin kurtuluşa ermesi için yeterli olduğunu dile getirdi.

Hz. Peygamber’in, Kur’ân’ın bizlere tanıttığı şekilde anlaşılması gerektiğini vurguladıktan sonra sünneti “*Hz. Peygamber’in Kur’ân-ı Kerîm’i hayat haline getirdiği yolun adıdır.*” şeklinde tanımlayan Prof. Küçük, İslam âlimlerinin sünneti layık olduğu yere koyduklarını ve Ehli sünnetin bütün itikat ve fıkıh

imamlarının sünneti Kur’ân-ı kabul ettiklerini ifade etti. Sünnet noktaada özetleyen konuşmacı, sünneti tekid ettiğini ikinci olarak da açıkladığını, mutlak olanları kısıtladığını söyleyerek İslam âlimleri Üçüncü olarak ise Kur’ân’da koyduğunu söyledikten sonra buradaki ihtilafın “bu hüküm esasları Kur’ân’da vardır da onu söyledi. Prof. Küçük, İslam âlimlerinin konulmasının hiçbir mahzurunun hakkının olduğu görüşüne sahip olduğunu Kerîm’de Hz. Peygamber’e emrettiğine dair ayetler bulunduğuna sünnetle konulmuş meselelere sünnetiyle bir arada nikahtan sonra giymenin haramlığı, hayız ve loğum ve oruç tutamayacağı, altın ve gümüşün suyunun temiz, ölününün helal ve haram olduğu... Bunların hiçbirinin yer almadığını belirten konuşmacı, hükmün de bu kapsamda değeri

Ne kadar sahih olursa olsun sünneti başlandıktan hareketle sünneti olamayacağını vurgulayan Prof. Küçük, Peygamber’in herhangi bir hükmü Kur’ân’ın münakaşaya girmediklerini ifade etti. dalalet fırkalarına mensup kimselerin “Şayet bütün hükümler Kur’ân’da emri yeterli olurdu, oysa Allah Hz. Peygamber’in keşifinde doğru anlaşılabilen teşrîdeki müstakillîğinin delili olarak çizerek konuşmasını sonlandırdı.

“**Sünnetin Tespiti ve Nakli**” başlığını taşıyan tebliğiyle sünneti şekilde tespit edilip nakledilmesi konuşmasına giriş yapan Prof. Küçük, tespit edilmesi gerektiğini ancak sünnetin mediyetini söyledi. Prof. Aydın, sünnetin edilmesini hem de muhafaza

ifade etti. Sünnetin tespiti ve naklinin tamamen beşeri şartlar muvacehesince, sebepler dünyasında gerçekleştiğinin de altını çizen konuşmacı, Kur'ân'ın önceki ümmetlerle alakalı verdiği semâvî hakikatleri tağyîr, tebdil ve tahrîf ettiklerine dair bilgilerin Müslümanları aynı tehlikeyle muhatab olabilecekleri endişesine sevk ettiğini söyledi. Aynı tehlikelerin Kur'ân ve sünnet için de varid olabileceği anlayışından hareketle sahabe döneminde sünnetin tespitine ve muhafazasına yönelik kurumların işletilmeye başlandığını belirten Prof. Aydın, bu dönemin bir çekirdek niteliği taşıdığını, sonraki asırların bu dönemin açılımından ibaret olduğunu ve dolayısıyla İslâmî bütün zümrelerin ve düşüncelerin ilk izlerinin sahabe döneminde görülebileceğini ifade etti.

Sünnetin tehlikelerden korunması ve nakline yönelik bizzat Hz. Peygamber'in tavsiyelerinin ümmet üzerinde etkili olduğunu ifade eden Prof. Aydın, Kur'ân ve Efendimiz'in (s.a.) ilim öğrenmeye yönelik teşviklerinin öncelikle bu açıdan değerlendirilmesi gerektiğini söyledi. Konuşmacı ayrıca *"Allah benim sözümü işitip de işittiği gibi nakleden kimsenin yüzünü ağartsın."*, *"Burada bulunanlar bulunmayanlara nakletsin."* gibi Efendimiz'in (s.a.) hadislerinden verdiği örneklerden hareketle bu muhtevayı taşıyan hadisler muvacehesince sünnetin tespitine ve nakline bakmak gerektiğini ifade etti. Önem ifade eden bu bilginin (hadislerin) naklinde bazı tehlikelerin olduğunu ancak sahabe dönemine bakıldığında bütün uygulamaların Kur'ân'ı anlamaya ve sünneti müşahedeye delalet ettiğini söyleyen konuşmacı o günkü Müslümanların bu tehlikelere vakıf olduklarını ifade etti.

Hadis usûlü adı altında gerçekleştirilen tüm faaliyetlerin temelini, sünnetin 'önemli oluşu' ve 'muhafaza edilmesi gerektiği' anlayışının oluşturduğuna dikkatleri çeken Prof. Aydın, geliştirilen faaliyetin de sünnetin önemine uygun ve sünneti tehlikelerden korumaya yönelik bir faaliyet olduğunu ifade etti. Müslümanların hem sünnetin önemini takdirde gerekeni yaptıklarını, hem de tespit ve naklinde ihtiyatlı davrandıklarını söyleyen konuşmacı bu konudaki hassasiyet örneklerinin bizzat Efendimiz (s.a.) tarafından sergilendiğini ve sonraki nesillerin buna uygun davranarak hadisleri tespit sistemini geliştirdiklerini ifade etti. Kur'ân'da fâsıkın getirdiği haberin tahkik edilmesi gerektiğinin emredildiğini hatırlatan konuşmacı, bu ayetin gereği olarak hadis usûlünde fıkıhta işletilen 'berâetin (suçsuzluğun) esas alınması' ilkesinin tersine işletildiğini ve ihtiyat gereği haber nakleden herkese fâsık gözüyle bakılarak, getirdiği haberin tahkiki yoluna gidildiğini söyledi. Hadislerin Hz. Peygamber'e aidiyetini tespitte muhaddislerin öncelikle bilgiyi kaynağından almaya veya mümkünse en eski kaynaktan almaya önem verdiklerini ifade eden konuşmacı "rîhle" ve "âlî isnad" kurumlarının işleyişine dair verdiği örneklerle konuyu ele aldı. Ayrıca cerh-ta'dîl yoluyla râvînin incelenmesi, rivayetlerin eldeki diğer bilgilerle karşılaştırılması suretiyle tetkik edilmesi, hadislerin ezberlenmesi, rivayette semâ' ve icâzet gibi şartların getirilmesi gibi

noktalara konuşmasının sonu etmekte yetinen Prof. Dr. Abi mamen ortadan kaldırmış de Müslümanlar bu sorunları asgı anlama yönünde görevlerini h sını sonlandırdı.

"Zayıf Hadislerin Dindek

(Bakara, 2/147) ayetinden har da bulunarak giriş yapan Prof ilimle kastettikleri şeyin Kur'â ulemâsının hadîse din olarak uğruna sergilenen fedakarlıkla Hakikat ifade eden gerçek ilm tevatür yoluyla bizlere ulaşma bir şey söylemeyeceğinden ha belirten Prof. Canan, başka bi insanın yanılma payının göz Bundan dolayı İslâm âlimlerin edilmediği takdirde her haber belirten Prof Canan, bu konuc neticesi olarak hadise yönelik a

Zayıf hadisi "sahih ve haser masına devam eden Prof. Can rinde hadis ilmine yönelik ve zayıf hadisin mahiyeti bilinme ceğini söyledi. "Zayıf hadis, u değildir." diyen konuşmacı İ şartları sıralayarak bu şartlar bulunan hadislerin zayıf olara ğinde bununla hadisin şekli Suyûtî'nin sözlerini nakleden gelebildiğini, bu senedlerin bi zayıf nitelikte olabildiğini ifac gelen rivayetlerin önem arz ett

Hadislerin değerlendirilme Hicâz ekolüne mensup âlimle rulması gerektiğinin altını çize dar olunmadığı takdirde mezl lıklı haksız ithamlardan dolay hadisin "amel edilmeyen hadi ehl-i hadîsin zayıf hadisle amel

Peygamber'den olma ihtimali bulunduğu için o meselede ictihâda layık görüp re'ye tercih ettiklerini söyledi. Ayrıca Ebû Hanife ve ashâbının da bir çok meselede kıyasa gitmeyip zayıf hadislerle amel ettiklerini ifade eden Prof. Canan, haram-helal meselelerinde sahih hadisleri esas alan İslâm âlimlerinin bunların dışındaki terğîb ve terhîb başta olmak üzere tâlî bahislerde zayıf hadisin delil olabileceği kanaatini taşıdıklarını belirtti.

Mahiyeti gereği zayıf hadisin nasıl değerlendirilmesi gerektiğinin hassas bir konu olduğunu verdiği örnekler üzerinden vurgulamayı tercih eden Prof. Canan, Mâlikî mezhebine mensup bir âlimin gördüğü bir rüyayı nakletti. Âlimin, ilgili hadislerin zayıf olduğunu düşünerek amel etmediği bir konuda rüyasında Hz. Peygamber'den "Benden olduğunun sana söylenmesi yetmedi mi?" uyarısı aldığını nakleden konuşmacı ayrıca zayıf hadisin değerlendirilmesinde bir ölçü olmak üzere hiçbir kaynaktan isnadlı bir şekilde yararlanmadığını belirttiği "Ümmetimin ihtilafı rahmettir." rivayeti hakkında İmam Suyûtî'nin "Pek çok âlim bu hadisi eserlerinde isnadsız nakletmişlerdir. Belki bu hadis, kitabı bize kadar ulaşmayan hadis hâfızlarının birinin kitabından bizlere gelmiştir." değerlendirmesini nakletti. Ne var ki verilen örnekler hadislerin Hz. Peygamber'e aidiyetini tespit edebilmek amacıyla yerinde ihtiyat tedbirleri geliştiren ve bu uğurda sergiledikleri fedakârlıklarla rahmet ve minnetle anılacak olan muhaddislerin mesailerinin boşa gitmesine yol açabilecek nitelikte olduklarından sakıncalı örneklerdi.

Tebliğ boyunca zayıf hadisin doğru değerlendirilebilmesi için göz önünde bulundurulması gereken hususların olduğunu vurgulayan Prof. Dr. İbrahim Canan, tüm bunlar bilinmediği takdirde zayıf hadislerin kaldırılıp atılması gerektiği anlayışının yaygınlaşabileceği uyarısında bulundu ve İmam Gazzâlî, İmam Rabbânî ve Bediüzzaman Said Nursî gibi âlimlerin de zayıf hadislerle amel ettiklerini söyleyerek konuşmasını sonlandırdı.

Panelin son konuşmacısı olan Prof. Dr. Zekeriya Güler, "Sünnetin Yorumlanmasında Ulemânın Rolü" konusunu ele aldı. Kur'ân'ın anlaşılmasında tefsir ve tevilin gördüğü işlevi hadislerin anlaşılmasında selef âlimlerimizin yorumlarının gördüğünü belirten Prof. Güler, hadis ve sünnetin anlaşılmasında ehl-i hadis ve selef-i sâlihînin yorumları dikkate alınmadığı takdirde bir hercümerc yaşanabileceği uyarısında bulundu. Bu noktada özellikle müctehid imâmların mesailerinin hayırla yâd edilmesi gerektiğinin altını çizen konuşmacı, İmâm Âzam, İmâm Şâfiî ve Süfyân es-Sevrî'den yaptığı nakillerle hadis ilminin önemini vurguladı.

Hadislerin doğru anlaşılıp yorumlanmasında hem temel unsurların hem de tâlî unsurların bulunduğunu belirten Prof. Güler, zaman darlığından dolayı bu unsurların yalnızca isimlerini sayabilmekle yetindi. Hadislerin doğru anlaşılabilmesi için gerek temel unsurları: "Fıkhu'l-hadîs, rivâyet-dirâyet meselesi,

zahiri-selefi yaklaşım, bâtinî yâhadîs ilmi, muhtelifu'l-hadîs i başlık altında sıralayan konuşmacı, dil, dil ve üslup, münazara u şınmaması meselesi, hadis şerh i nin yetişmesi" şeklinde altı baş

"Her nesilde hayırlı, adaletli rin yorumlarını, sapkınların ederler." hadisinden hareketle ğunun altını çizen Prof. Güler sözlü ya da yazılı olarak tepla şeklinde algılanacağını ifade e rinin öncelikli vazifelerinin İslâm'ın ilk yedi asrında had literatür çalışmasında (İlk Yed Kütüb-i Sitte üzerine elli adet Kütüb-i Sitte'deki rivayetlerin kalamayacağımızı ifade etti.

İdeolojik yaklaşımların önü senin hataya düşeceğini belir sergilenmesi gerektiğini ifade e zalarla okunmaması gerektiğin edilmesi gerektiğini vurgulay çokça tekrarladığını ifade etti ğı çekirme, felce uğratma. Sana verme. Resûlü'nün hadisini ya acı çekirme. İzzetin hürmetin erbabı bilir ki biz hep senin sözlerini sonlandırdı.

Farklı fakültelere mensup tertip edilen toplantı dinleyici erdi. Hz. Peygamber'in ve sün bilmesi adına gerçekleştirilen olan "Sünnetin Tespiti ve Di akıllarda oluşturulan suni prob li bir adım niteliğindeydi.